

UDK: 378.147:377

Saidabzalxon X. A'ZAMXONOV,

O'zbekiston Milliy universiteti "Ijtimoiy ish" kafedrasida o'qituvchisi

E-mail: saidabzalxon.azamxonov.94@bk.ru, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8148-8770>

PhD Q.Axmedov taqrizi asosida

THE IMPORTANCE OF INDIVIDUAL EDUCATIONAL PATHS IN IMPROVING THE QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING

Annotation

The modern education system is closely connected with the development of society and plays a significant role in the formation of human capital. In the context of globalization, the level of professional training of specialists should be based not only on theoretical knowledge but also on practical skills. Therefore, the implementation of individual approach principles in the educational process has become one of the most relevant issues. Individual learning pathways expand educational opportunities by taking into account students' personal abilities, interests, and needs. This study analyzes the role and importance of individual educational trajectories in improving the quality of professional training. It also provides a scientific justification for the effectiveness of an individual approach in developing students' intellectual abilities, independent thinking, and professional competencies. The research demonstrates that organizing the educational process based on a learner-centered model is a key factor in training highly qualified professionals.

Key words: Professional training, individual education, quality of education, competencies, higher education, learner-centered approach, innovative pedagogy.

ЗНАЧЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРАЕКТОРИЙ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Аннотация

Современная система образования тесно связана с развитием общества и играет важную роль в формировании человеческого капитала. В условиях глобализации уровень профессиональной подготовки специалистов должен основываться не только на теоретических знаниях, но и на практических навыках. В этой связи внедрение принципов индивидуального подхода в образовательный процесс становится одной из актуальных задач. Индивидуальные образовательные траектории расширяют возможности обучения с учётом личных способностей, интересов и потребностей студента. В данном исследовании анализируется роль и значение индивидуальных образовательных направлений в повышении качества профессиональной подготовки. Также научно обосновывается эффективность индивидуального подхода в формировании интеллектуального развития студентов, их самостоятельного мышления и профессиональных компетенций. В ходе исследования показано, что организация образовательного процесса на основе личностно-ориентированной модели является важным фактором подготовки высококвалифицированных специалистов.

Ключевые слова: Профессиональная подготовка, индивидуальное обучение, качество образования, компетенции, высшее образование, личностно-ориентированное обучение, инновационная педагогика

KASBIY TAYYORGARLIK SIFATINI OSHIRISHDA INDIVIDUAL TA'LIM YO'NALISHLARINING AHAMIYATI

Annotatsiya

Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyat rivojlanishi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u inson kapitalini shakllantirishda muhim o'rin egallaydi. Bugungi globalashuv sharoitida mutaxassislarning kasbiy tayyorgarlik darajasi nafaqat nazariy bilimlarga, balki amaliy ko'nikmalarga ham asoslanishi zarur. Shu sababli ta'lim jarayonida individual yondashuv tamoyillarini joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Individual ta'lim yo'nalishlari talabanning shaxsiy qobiliyati, qiziqishi va ehtiyojlarini hisobga olgan holda bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Mazkur tadqiqotda kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish jarayonida individual ta'lim yo'nalishlarining o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarning intellektual rivojlanishi, mustaqil fikrlashi va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda individual yondashuvning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot davomida ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan model asosida tashkil etish professional kadrlar tayyorlashda muhim omil ekanligi ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: Kasbiy tayyorgarlik, individual ta'lim, ta'lim sifati, kompetensiya, oliy ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, innovatsion pedagogika.

Kirish. Ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida doimo yangilanib boradi. Har bir davr o'zining ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy ehtiyojlariga mos ravishda ta'limning yangi shakllari va metodlarini talab qiladi. Bugungi kunda bilimlar iqtisodiyoti shakllanib borayotgan bir paytda oliy ta'lim muassasalari zimmasiga yuqori malakali, mustaqil fikrlaydigan va zamonaviy bilimlarga ega mutaxassislarni tayyorlash vazifasi yuklatilgan.

Kasbiy tayyorgarlik sifati ko'p jihatdan ta'lim jarayonining qanday tashkil etilganiga bog'liq. An'anaviy ta'lim tizimida ko'proq umumiy dastur asosida bilim berish ustuvor bo'lgan bo'lsa, zamonaviy pedagogika talabanning individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Har bir insonning qobiliyati, qiziqishi va o'rganish sur'ati bir-biridan farq qiladi. Shu sababli yagona standart yondashuv har doim ham kutilgan natijani bermasligi mumkin [1].

Individual ta'lim yo'nalishlari aynan shu muammoni hal qilishga qaratilgan muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. Bunday yondashuv talabani shaxsiy imkoniyatlarini ochishga yordam beradi, uning mustaqil bilim olish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi hamda kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Individual ta'lim jarayonida talaba o'zining qiziqishlari asosida fanlarni chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada bilim olish jarayoni yanada samarali va mazmunli tus oladi.

Oliy ta'lim tizimida individual yondashuvni rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu jarayon nafaqat bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshiradi, balki talabani ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Mustaqil izlanishlar orqali talaba yangi bilimlarni o'zlashtiradi, ilmiy tahlil qilish ko'nikmasini shakllantiradi va professional faoliyatga tayyorgarlik ko'radi[2].

Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi individual ta'lim imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Masofaviy ta'lim platformalari, elektron resurslar va raqamli kutubxonalar talabalarga mustaqil o'qish imkonini beradi. Bularning barchasi individual ta'lim yo'nalishlarini amalga oshirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishda individual ta'lim yo'nalishlarining ahamiyati ayniqsa muhimdir. Chunki zamonaviy mehnat bozori har tomonlama yetuk mutaxassislarni talab qiladi. Bunday mutaxassislar nafaqat o'z sohasini mukammal bilishi, balki muammolarni mustaqil hal qila olishi, yangi g'oyalarni ilgari surishi va innovatsion fikrlashi bilan ham ajralib turadi[3].

Shu sababli oliy ta'lim tizimida individual ta'lim yo'nalishlarini rivojlantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishda individual ta'lim yo'nalishlarining rolini tahlil qilish hamda ularning ta'lim jarayonidagi samaradorligini ilmiy asoslashdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Zamonaviy ta'lim tizimida kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyatning ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishi malakali mutaxassislarni tayyorlash jarayoni bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, talabalarining bilim olish jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning individual imkoniyatlarini to'liq namoyon etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bunda individual ta'lim yo'nalishlari muhim pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Individual ta'lim yondashuvi talabani shaxsiy qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishga asoslanadi. Har bir insonning bilimni o'zlashtirish darajasi, fikrlash uslubi va o'rganish sur'ati bir xil emas. Shuning uchun ham an'anaviy yagona dastur asosida ta'lim berish ba'zan talabani barcha imkoniyatlarini to'liq namoyon etishga yetarli bo'lmasligi mumkin. Individual ta'lim yo'nalishlari esa aynan shu muammoni hal qilishga xizmat qiladi [4].

Talabalarining kasbiy rivojlanishida individual ta'lim muhim o'rin tutadi. Bunday yondashuv talabani mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi hamda ijodiy tafakkurni shakllantiradi. Talaba o'zining qiziqishlari asosida bilim olish imkoniyatiga ega bo'lganida, ta'lim jarayoni yanada samarali va mazmunli bo'ladi. Bu esa o'z navbatida kelajakda malakali mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi.

Individual ta'lim yo'nalishlari nafaqat bilim olish jarayonini takomillashtiradi, balki talabani shaxs sifatida rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Talaba mustaqil izlanish olib borish, ilmiy adabiyotlar bilan ishlash va o'z fikrini asoslab berish ko'nikmalarini egallaydi. Bu esa uning professional faoliyatda muvaffaqiyatli ishlashi uchun muhim omil hisoblanadi. Shuningdek individual yondashuv talabani o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va uning intellektual salohiyatini rivojlantiradi. [5]

Tadqiqot metodologiyasi. Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalar keng joriy etilmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi individual ta'lim jarayonini tashkil etishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Elektron ta'lim platformalari, masofaviy o'qitish tizimlari va raqamli kutubxonalar talabalarga mustaqil bilim olish imkoniyatini kengaytiradi. Bu esa ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va samarali qiladi.

Individual ta'lim jarayonida o'qituvchining roli ham alohida ahamiyatga ega. O'qituvchi talabani qiziqishlarini aniqlash, uning ilmiy salohiyatini rivojlantirish va bilim olish jarayonini to'g'ri yo'naltirishda muhim vazifani bajaradi. Zamonaviy pedagog individual yondashuv asosida ta'lim berish orqali talabani mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishi mumkin. Bunday yondashuv natijasida ta'lim jarayoni ham samarali, ham mazmunli bo'ladi. [6]

Shuningdek individual ta'lim yo'nalishlari mehnat bozorining zamonaviy talablariga mos mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ish beruvchilar nafaqat nazariy bilimlarga ega, balki amaliy ko'nikmalarga ham ega bo'lgan mutaxassislarni talab qilmoqda. Individual ta'lim esa talabalarga o'z qiziqishlari va professional maqsadlariga mos ravishda bilim olish imkonini beradi. Natijada ular kelajakdagi kasbiy faoliyatiga puxta tayyorgarlik ko'rgan holda mehnat bozoriga kirib boradi.

Tahlil va natijalar. Kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishda ta'lim jarayonini individuallashtirish strategik ahamiyatga ega. Bunday yondashuv talabani bilim olish jarayoniga faol ishtirokini ta'minlaydi va uning ilmiy izlanishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Natijada ta'lim jarayoni passiv bilim olishdan faol bilim yaratish jarayoniga aylanadi.

Xulosa. Kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti, iqtisodiy rivojlanish va innovatsion jarayonlar yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash zaruratini yanada kuchaytirmoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, ta'lim jarayonida individual yondashuvni joriy etish hamda individual ta'lim yo'nalishlarini rivojlantirish muhim pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, individual ta'lim yo'nalishlari talabalarining bilim olish jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Har bir talabani qobiliyati, qiziqishi va o'rganish sur'ati turlicha bo'lgani sababli ta'lim jarayonini individuallashtirish zarurati yuzaga keladi. Individual ta'lim jarayoni talabalarining intellektual salohiyatini to'liq namoyon etish, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Oliy ta'lim tizimida individual ta'lim yo'nalishlarini joriy etish talabalarining ilmiy izlanishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Talaba mustaqil ravishda bilim izlash, ilmiy adabiyotlar bilan ishlash va o'z fikrini asoslab berish ko'nikmalarini egallaydi. Bu jarayon uning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Mustaqil fikrlaydigan, yangilikka intiladigan va zamonaviy bilimlarga ega bo'lgan mutaxassislar esa jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Individual ta'lim yo'nalishlari ta'lim jarayonining moslashuvchanligini ta'minlaydi. Talaba o'zining qiziqishlari va professional maqsadlariga mos ravishda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'z navbatida ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi hamda kasbiy tayyorgarlik sifatining yuqori bo'lishiga xizmat qiladi. Bunday yondashuv natijasida talabalarda ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va muammolarni mustaqil hal qilish qobiliyati shakllanadi.

Shuningdek individual ta'lim yo'nalishlari zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi davrda ish beruvchilar nafaqat nazariy bilimga ega, balki amaliy ko'nikmalarni ham egallagan mutaxassislarni talab qilmoqda. Individual ta'lim esa talabalarga o'z qiziqishlari asosida bilim olish imkonini yaratib, ularni kelajakdagi kasbiy faoliyatga yanada puxta tayyorlaydi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi ham individual ta'lim imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Elektron ta'lim platformalari, masofaviy ta'lim tizimlari va raqamli resurslar talabalarga mustaqil bilim olish imkonini beradi. Bu esa ta'lim jarayonini yanada samarali va zamonaviy shaklda tashkil etish imkonini yaratadi.

Umuman olganda, kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishda individual ta'lim yo'nalishlarining ahamiyati juda katta. Bunday yondashuv talabalarning shaxsiy salohiyatini rivojlantirish, ularning ilmiy tafakkurini kengaytirish va professional kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli oliy ta'lim tizimida individual ta'lim yo'nalishlarini rivojlantirish va ularni ta'lim jarayoniga keng joriy etish zamonaviy pedagogikaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019. – B.85.
2. Yuldashev M. Ta'lim falsafasi. – Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2022. – B.103.
3. Rasulov A. Ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – B.74.
4. Nurmatov B. Yoshlar va ta'lim sotsiologiyasi. – Toshkent: Akademnashr, 2022. – B.96.
5. Sodiqov H. Zamonaviy ta'lim metodlari. – Toshkent: Tafakkur, 2021. – B.58.
6. Ismoilov R. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2020. – B.112.